

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23 listopada 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł., po rozpoznaniu wniosku z 5 listopada 2018 r., na podstawie ustawy z 17 grudnia

1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.), przyznał B. F. emeryturę od 18 listopada 2018 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Zakład podał, że podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę. Zakład wyjaśnił, że przyjął, iż: kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynosi 35657,06 zł, kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 350401,28 zł, średnie dalsze trwanie życia wynosi 262,20 miesięcy, wyliczona kwota emerytury zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej wynosi 1472,38 zł $(35657,06 \text{ zł} + (...),28)/262,20$ miesięcy). Okresowa emerytura kapitałowa wynosi 64,62 zł. Łącznie kwota emerytury z FUS oraz okresowej emerytury kapitałowej wynosi 1537,00 zł.

/decyzja k.7 akt emerytalnych ZUS/

Uznając powyższą decyzję za krzywdzącą, ubezpieczona złożyła od niej odwołanie, wnosząc o ponowne ustalenie wysokości jej emerytury, podnosząc, że jej kapitał początkowy jest wysoki, natomiast emerytura niska. Oświadczyła, że nie należy już do OFE i rezygnuje z emerytury kapitałowej.

/odwołanie k. 3-4/

W odpowiedzi na odwołanie ZUS wniósł o jego oddalenie, podnosząc, że emerytura wnioskodawczyni została prawidłowo obliczona – zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

/odpowiedź na odwołanie k. 13-14/

W piśmie z dnia 27 maja 2019 roku wnioskodawczyni sprecyzowała, że wnosi o uwzględnienie przy obliczeniu jej emerytury, że pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców w okresie od dnia 18 listopada 1974 roku do 31 sierpnia 1976 roku. Ponadto podniosła, że w okresie od dnia 1 września 1976 roku do 31 lipca 1989 roku była zatrudniona w ZPDz (...) i za okres od 1980 roku zachowała się dokumentacja płacowa. Organ rentowy za okres wcześniejszy przyjął więc minimalne wynagrodzenie, w sytuacji, gdy otrzymywała je w wyżej wysokości. Wnioskodawczyni wskazała, że w 2014 roku zrezygnowała z OFE i dlatego rezygnuje z emerytury kapitałowej.

/pismo – k.25/

Na rozprawie w dniu 18 listopada 2019 r. wnioskodawczyni poparła odwołanie, pełnomocnik ZUS wniósł natomiast o oddalenie odwołania.

/e-prot. z 18.11.2019 r.: 00:00:46-00:06:01 – płyta CD k. 72/

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

B. F. urodzona (...), złożyła wniosek o emeryturę w dniu 5 listopada 2018r.

/wniosek k. 1 akt emerytalnych ZUS/

Decyzją z dnia 28 kwietnia 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. ponownie ustalił wartość kapitału początkowego B. F.. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika

wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od 1 stycznia 1980 r. do 31 grudnia 1989 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wynosi 60,80 %.

Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustalono w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wynoszącego 60,80 % przez kwotę 1220,89 zł tj. kwotę bazową ($60,80 \% \times 1220,89 \text{ zł} = 742,30 \text{ zł}$).

Do ustalenia wartości kapitału przyjęto okresy składkowe w ilości: 17 lat, 7 miesięcy i 11 dni tj. 211 miesięcy, okresy nieskładkowe w ilości: 2 miesiące, 6 dni, tj. 2 miesiące, okresy sprawowania opieki nad dzieckiem w ilości 3 lata, 0 miesięcy i 0 dni, tj. 36 miesięcy. Okresy opieki nad dzieckiem zostały przeliczone przy zastosowaniu art.174 ust.2a ustawy przy zastosowaniu przelicznika 1,3 za każdy rok.

Wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 roku została wyliczona w następujący sposób:

$293,01 \text{ złotych} \times 74,94\% \text{ (współczynnik proporcjonalny)} = 219,58 \text{ złotych}$

$(211 \text{ miesięcy składkowych} \times 1,3\%) : 12 \times 742,30 \text{ złotych (podstawa wymiaru)} = 169,69 \text{ złotych,}$

$(36 \text{ miesięcy nieskładkowych} \times 1,3\%) : 12 \times 742,30 \text{ złotych (podstawa wymiaru)} = 28,95 \text{ złotych,}$

$(2 \text{ miesiące nieskładkowych} \times 0,7\%) : 12 \times 742,30 \text{ złotych (podstawa wymiaru)} = 0,89 \text{ złotych,}$

RAZEM = 419,11 złotych

$419,11 \text{ złotych} \times 209 \text{ miesięcy (średnie dalsze trwanie życia)} = 87 593,99 \text{ złotych (kapitał początkowy na dzień 1.01.1999 roku)}$.

/decyzja o ustaleniu kapitału początkowego – k. 63- 65 akt kapitałowych ZUS/

Decyzją z dnia 23 listopada 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. – po rozpatrzeniu wniosku B. F. o ponowne ustalenie wysokości kapitału początkowego odmówił ponownego ustalenia wartości kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 roku, ponieważ przedłożone dowody nie powodują zmiany wartości kapitału początkowego.

/decyzja o ustaleniu kapitału początkowego – k. 66 akt kapitałowych ZUS/

Decyzją z dnia 23 listopada 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. po rozpoznaniu wniosku z dnia 5 listopada 2018 r. ustalił dla B. F. okresową emeryturę kapitałową od 18 listopada 2018 r., tj. od dnia nabycia prawa do emerytury z FUS. Wskazano, że wysokość okresowej emerytury kapitałowej stanowi iloraz kwoty środków z uwzględnieniem ich waloryzacji, zewidencjonowanych na subkoncie, ustalonych na ostatni dzień miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przyznano ubezpieczonej okresową emeryturę kapitałową, tj. 16942,55 zł i średniego dalszego trwania życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, tj. wieku 60 lat – 262,20 m-cy. Od 18 listopada 2018 roku okresowa emerytura kapitałowa wynosi 64,62 zł. Okresowa emerytura kapitałowa będzie wypłacana łącznie z emeryturą przysługująca z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Prawo do okresowej emerytury kapitałowej wygaśnie z dniem 17 listopada 2023 roku, tj. z dniem poprzedzającym wiek, o którym mowa w art.7 ust.2 ustawy o emeryturach kapitałowych, chyba, że prawo do tej emerytury wygaśnie wcześniej.

/decyzja – k. 5 akt emerytalnych ZUS/

Zaskarżoną decyzją z dnia 23 listopada 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. po rozpoznaniu wniosku z dnia 5 listopada 2018 r. przyznał B. F. emeryturę od 18 listopada 2018 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego.

Podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę.

- kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynosi 35657,06 zł
- kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 350401,28 zł
- średnie dalsze trwanie życia wynosi 262,20 miesięcy
- wyliczona kwota emerytury wynosi 1472,38 zł

Wysokość emerytury obliczono zgodnie z art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS: $((...),06 + (...),28) / 262,20 = 1472,38 \text{ zł}$.

Okresowa emerytura kapitałowa wynosi 64,62 zł.

Łącznie kwota emerytury z FUS oraz okresowej emerytury kapitałowej wynosi 1537,00 zł.

/decyzja – k. 7 akt emerytalnych ZUS/

W okresie od dnia 1 września 1976 roku do dnia 31 lipca 1989 roku wnioskodawczyni była zatrudniona w Zakładach (...).

/świadczenie pracy – k.36/

Przy obliczaniu wysokości kapitału początkowego ubezpieczonej organ rentowy za okres zatrudnienia w Zakładach (...) uwzględnił wynagrodzenia minimalne w okresie od dnia 1 września 1976 roku do 31 grudnia 1979 roku, bowiem nie zachowała się za ten okres dokumentacja płacowa ubezpieczonej, natomiast za pozostały okres przyjęto wynagrodzenie wskazane w zaświadczeniu o zatrudnieniu i wynagrodzeniu.

/bezsporne, zaświadczenie Rp 7 – k.48, wykaz zarobków – k. 64-65 akt kapitałowych ZUS/

Podczas zatrudnienia w w/w zakładzie, ubezpieczona w okresie 1 września 1976 roku do 31 grudnia 1979 roku otrzymywała następujące wynagrodzenia:

- od 1 września 1976 r. – 8,00 zł/godz. plus premia,
- od 22 listopada 1976 r. – 8,50 zł/godz. plus premia w wysokości 10%,
- od 1 grudnia 1976 r. – 11,50 zł/godz plus premia w wysokości 15%,
- od 1 lipca 1979 roku – 13,00 zł plus premia.

/angaże – k.44, 42 v, 40, 40v/

Przy przyjęciu, iż w spornym okresie zatrudnienia w Zakładach (...) od 1 września 1976 roku do 31 grudnia 1979 roku, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne stanowił iloczyn stawek godzinowych przez normatywny czas pracy tj. przez 46 godzin tygodniowo, wynikających ze znajdujących się w aktach osobowych angaży oraz stałych dodatków w postaci premii w wysokości 10 % (od 22 listopada 1976 roku) i 15% (od 1 grudnia 1976 roku) - wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyliczony z najkorzystniejszych 10 lat kalendarzowych za okres 1979 – 1988 lat wynosi 60,91 % i jest korzystniejszy niż dotychczasowy ustalony – 60,80%. Wartość kapitału początkowego wyniosłaby 87669,23 zł. Po przeliczeniu

hipotetycznym wysokość emerytury wyniosłaby 1473,53 zł plus emerytura kapitałowa 64,62 zł. Po waloryzacji emerytura od 1 marca 2019 roku wyniosłaby 1540,59 zł plus emerytura kapitałowa 67,56 zł.

/pismo ZUS – k. 60; wyliczenia ZUS - k. 61-67 v/

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy dokonał na podstawie powołanych dowodów w postaci dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, w tym w aktach kapitałowych i emerytalnych wnioskodawczyni. Sąd oparł się w szczególności na zachowanych dokumentach ze spornego okresu zatrudnienia w postaci angaży, w których podano stawkę godzinową, według której obliczono wynagrodzenie skarżącej oraz na hipotetycznym wyliczeniu wartości kapitału początkowego i emerytury dokonanych przez ZUS, które nie było kwestionowane przez wnioskodawczynię pod względem rachunkowym.

Sąd przyjął za wiarygodne hipotetyczne wyliczenie dokonane przez ZUS, nie znajdując z urzędu podstaw do jego kwestionowania, tym bardziej, że wnioskodawczyni również nie zgłosiła żadnych zastrzeżeń co do sposobu, czy wysokości wyliczeń organu rentowego, a zwłaszcza nie kwestionowała prawidłowości wyliczeń ZUS-u jej zarobków w okresie od 1976 r. do 1979 r. według stawek godzinowych (plus premia 10% i 15%) , podanych w angażach i 8-godzinnego czasu pracy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje jedynie na częściowe uwzględnienie skutkując zmianą zaskarżonej decyzji, a w pozostałym zakresie podlega oddaleniu.

W myśl art.26 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2018 r.,poz. 1270 ze zm.) emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art.25 (podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art.24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, z waloryzowanego kapitału początkowego określonego w art.173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art.40a ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust.1a i 1b oraz art.185) przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust.5 i art.183.

Zgodnie art. 173 ust. 1 w/w ustawy dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy. Kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 dla osób w wieku 62 lat (art. 173 ust. 2).

Kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12 (art. 174 ust. 1 ww. ustawy). Jak stanowi art. 174 ust. 2 powołanej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6,
- 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5,
- 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

W myśl ust. 3 ww. przepisu podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się przed dniem przed dniem 1 stycznia 1999 roku. Natomiast ust. 7 art. 174 stanowi, że do obliczenia kapitału początkowego przyjmuje się kwotę bazową wynoszącą 100 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w II kwartale kalendarzowym 1998 roku. Ustę

8 w/w przepisu stanowi zaś, że przy obliczaniu kapitału początkowego część kwoty bazowej wynoszącej 24 % tej kwoty mnoży się przez współczynnik proporcjonalny do wieku ubezpieczonego oraz okresu składkowego i nieskładkowego osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 roku według określonego w ustawie wzoru. Wartość współczynnika, obliczonego na podstawie ust. 8, w zależności od płci, wieku ubezpieczonego oraz stażu ubezpieczeniowego w dniu 31 grudnia 1998 r., przedstawiona jest w tabeli, stanowiącej załącznik do ustawy (ust. 13).

Jeżeli okres wskazany do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego obejmuje rok kalendarzowy, w którym ubezpieczony pozostawał w ubezpieczeniu społecznym na podstawie przepisów prawa polskiego jedynie przez część miesięcy tego roku, do obliczenia stosunku sumy kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w art. 15 ust. 3, w okresie tego roku do przeciętnego wynagrodzenia, przyjmuje się sumę kwot przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego za ten rok kalendarzowy odpowiednią do liczby miesięcy pozostawania w ubezpieczeniu (ust. 3b).

Zgodnie natomiast z treścią art. 15 ust. 2a cytowanej ustawy o emeryturach i rentach z FUS jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy. (por. też uchwałę Sądu Najwyższego z 7 maja 2003 r., III UZP 2/03, OSNAPiUS z 2003 roku nr. 14, poz. 338)

Istota niniejszego postępowania sprowadziła się, zatem do rozstrzygnięcia, czy możliwym jest przyjęcie innych wartości wynagrodzenia przy wyliczaniu kapitału początkowego wnioskodawczyni. Nie ulegało, bowiem wątpliwości, że wartość kapitału początkowego wnioskodawczyni przekłada się bezpośrednio na wysokość należnego jej świadczenia emerytalnego.

Zgodnie z treścią § 21 ust.1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 11 października 2011 r. sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz.U. nr 237, poz.1412) środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia.

Wskazana regulacja § 21 ust.1 powołanego rozporządzenia stanowiąca odpowiednik obowiązującego do 23 listopada 2011 r. § 20 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno - rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz.U. nr 10, poz.49) wyznacza kierunek postępowania dowodowego, nie oznacza to jednak aby wysokość uzyskiwanego uposażenia nie mogła być wskazana i w inny sposób, tak przy pomocy pisemnych środków dowodowych pochodzących od pracodawcy, czy też nawet dowodów pośrednich, nie wyłączając zeznań świadków - aczkolwiek wskazujących wprost na wysokość wynagrodzenia danego zainteresowanego (tak stanowi m. in. teza wyroku Sądu Najwyższego z 25 lipca 1997 r., II UKN 186/97, OSNAP 1998/11/324, a także wyroki: Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 4 marca 1997 roku - III AUa 105/97, Apel. W-wa 1997/2/7, Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z 27 czerwca 1995 roku - III AUr 177/95, OSA 1996/10/32, czy Sądu Apelacyjnego Białymstoku - III AUr 294/93, PS - wkład. 1994/3/6).

Należy też podkreślić, że Sąd nie jest związany ograniczeniami dowodowymi określonymi dla dowodzenia przed organami rentowymi, co wynika z treści art. 473 k.p.c. i sprawia, że każdy fakt może być dowodzony wszelkimi środkami, które Sąd uzna za pożądane, a ich dopuszczenie za celowe. Sąd nie jest jednak obowiązany w postępowaniach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych do poszukiwania dokumentów zatrudnieniowo - płacowych, o które nie zadbała osoba dochodząca świadczenia ubezpieczeniowego. W związku z tym, to na ubezpieczonym spoczywał ciężar dowodzenia i udokumentowania podnoszonych twierdzeń. Przy ustalaniu podstawy wymiaru składki wnioskodawca powinien udowodnić, że w spornym okresie uzyskiwał wynagrodzenie w konkretnie określonej wysokości oraz to, że od wynagrodzenia tego była odprowadzana składka /wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 31 sierpnia 2016 r. III AUa 1723/15 LEX nr 2149641/.

Wysokości wynagrodzenia lub danego składnika wynagrodzenia nie można ustalać w sposób przybliżony, ale pewny, na podstawie konkretnego dokumentu bądź jego kopii, który zachował się w dokumentacji osobowej ubezpieczonego (ostatecznie w oparciu o wiarygodne i precyzyjne zeznania świadków). W takim wypadku uwzględnić można składniki wynagrodzenia, które są pewne, wypłacane były w danym okresie, stałe i w określonej wysokości (por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 18.01. 2012 r., III AUa 1555/11, LEX nr 1113058).

Nie jest możliwe obliczanie wysokości emerytury wyłącznie na podstawie twierdzeń wnioskodawczyni. Twierdzenia te muszą być udowodnione. Wskazać należy, iż nie jest rzeczą sądu zarządzenie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie ani też Sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.). Stanowisko takie zawarł Sąd Najwyższy w wyroku z 17 grudnia 1996r., I CKU 45/96 (OSNC z 1997r., z.6-7, poz.76). Podobnie, w wyroku z 7 października 1998 r., II UKN 244/98 (OSNAPiUS 1999/20/662), Sąd Najwyższy stwierdził nawet, że od 1 lipca 1996 r. nastąpiło zniesienie zasady odpowiedzialności sądu za wynik postępowania dowodowego, także w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Podobny pogląd zaprezentował Sąd Apelacyjny w Łodzi w uzasadnieniu wyroku z 15 marca 2006 r. w sprawie III AUa 1096/05, wskazując, iż ujemne konsekwencje związane z trudnościami w dokumentowaniu wysokości wynagrodzeń z lat odległych nie powinny obciążać wyłącznie ubezpieczonych, jednakże nie można również odpowiedzialności za taki stan rzeczy przenosić wyłącznie na Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Ustawowym wymogiem jest bowiem wykazanie przez ubezpieczonego konkretnych kwot otrzymanych przez niego zarobków, jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe lub ubezpieczenie społeczne, przy czym nie może istnieć tu żaden stan niepewności co do wysokości.

Orzeczenia Sądu Najwyższego jakie zapadły jeszcze na gruncie powołanego powyżej Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. są zgodne co do tego, że ograniczenie co do środków dowodowych wynikające z § 20 tego Rozporządzenia obowiązujące w postępowaniu przed organem rentowym nie ma zastosowania w postępowaniu sądowym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Wysokość zarobków, której pochodną jest podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, jest faktem mającym istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 k.p.c.), który w postępowaniu przed sądem może być udowadniany wszelkimi środkami dowodowymi, które sąd uzna za celowe i pożądane. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazano, iż w postępowaniu sądowym nie obowiązuje ograniczenie co do środków dowodowych stwierdzających wysokość zarobków lub dochodów stanowiących podstawę wymiaru emerytury lub renty określanych w § 20 Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku (wyrok Sądu Najwyższego z dnia

25 lipca 1997 roku, II UKN 186/97, Lex nr 32696). W sprawach emerytalno – rentowych wyliczenie wysokości świadczenia może nastąpić jedynie na podstawie zarobków faktycznie otrzymanych i to tych, od których istniał obowiązek odprowadzania składki na ubezpieczenie społeczne, co wynika jednoznacznie z treści art.15 ww. Ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W postępowaniu cywilnym przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych w sprawie o wysokość emerytury możliwe jest dopuszczenie i przeprowadzenie wszelkich dowodów, w tym także dowodu z zeznań świadków lub przesłuchania samego ubezpieczonego lub innych pracowników. Nie jest jednak możliwe przeliczenie wysokości emerytury w oparciu o jakąś hipotetyczną uśrednioną wielkość wynagrodzenia uzyskiwanego przez ubezpieczonego, bowiem uśrednione obliczenie wysokości wynagrodzenia nie może oddać indywidualnych cech właściwych dla danego stosunku pracy (wyrok SN z 4 lipca 2007 r., I UK 36/07, Lex nr 390123). Co za tym idzie, zasada obliczania świadczeń w oparciu o rzeczywiste zarobki nie może zostać zastąpiona domniemaniem wynagrodzenia w danym roku kalendarzowym. Zgodnie zaś ze stanowiskiem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 9.01.1998 r. (II UKN 440/97, Lex nr 34199), przepisy z zakresu ubezpieczeń społecznych są normami bezwzględnie obowiązującymi i nie zawierają unormowań pozwalających na ustalenie wynagrodzenia w sposób przybliżony lub

prawdopodobny. Prymat nadany dokumentacji pracowniczej prowadzi do gradacji mocy dowodowej polegającej na tym, że dokumentacja ta stanowi podstawę weryfikacji pozostałych dowodów przedłożonych przez strony. Wysokość uzyskiwanego uposażenia może być zatem ustalana także przy pomocy innych pisemnych środków dowodowych pochodzących od pracodawcy, czy też nawet dowodów pośrednich, nie wyłączając zeznań świadków oraz strony - aczkolwiek wskazujących wprost na wysokość wynagrodzenia zainteresowanego (wyrok Sądu Najwyższego z 25 lipca 1997 r., II UKN 186/97, Lex 32696; wyrok Sądu Najwyższego z 14 czerwca 2006 r., I UK 115/06, Lex 303869). Przy czym nie jest możliwe obliczanie wysokości emerytury wyłącznie na podstawie twierdzeń ubezpieczonego. Twierdzenia te muszą być udowodnione.

Sąd Okręgowy w Łodzi podziela ww. stanowiska, podobnie jak stanowisko wyrażone przez Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z 3.09.2013 r., III AUa 303/13 (Lex nr 1366097), że Sąd nie może ustalać wysokości zarobków na podstawie przypuszczeń i uśrednień. Do ustalenia podstawy wymiaru świadczeń emerytalno-rentowych może być bowiem uwzględnione tylko wynagrodzenie faktyczne uzyskane przez zainteresowanego w danym okresie. Jego wysokość musi być niewątpliwa i bezwarunkowa. Podkreślić bowiem należy, iż stosunek pracy ma zawsze charakter indywidualny, a określone warunki zatrudnienia mają charakter niepowtarzalny, ponieważ zostały wyznaczone pomiędzy pracodawcą a jego konkretnym pracownikiem.

Rzeczą sądu w sprawach o wysokość emerytury jest zatem dokładne ustalenie wysokości wynagrodzenia otrzymywanego przez ubezpieczonego w danym okresie. Zarobki za poszczególne miesiące i wybrane lata kalendarzowe wykazane muszą być w sposób nie budzący wątpliwości w ściśle określonej kwotowo wysokości i co do odprowadzonych od nich składek na ubezpieczenie społeczne. Nie można natomiast przyjmować wysokości wynagrodzenia opartego wyłącznie na przypuszczeniach, czy też twierdzeniach ubezpieczonego, jak też dowodach niejasnych, gdyż bezwzględnie obowiązujące przepisy prawa ubezpieczeń społecznych nie zawierają unormowań pozwalających na ustalanie wynagrodzeń w sposób przybliżony /tak trafnie wyrok SA w Łodzi z dnia 19.10.2016, III AUa 2185/15LEX nr 2152862/.

Zgodnie z ustaloną linią orzecniczą Sądów Okręgowych, Apelacyjnych i Sądu Najwyższego w przypadku braku dokumentacji płacowej istnieje możliwość ustalenia wysokości wynagrodzenia ubezpieczonego w oparciu o dokumentację z akt osobowych, taką jak min.: umowy o pracę, angaże, w których zawarte są dane dotyczące wynagrodzenia uwzględniając tylko „pewne” składnik wynagrodzenia, wypłacane w danym okresie stale i w określonej wysokości przy przyjęciu wymiaru czasu pracy udowodnionego przez ubezpieczonego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 11.12.2017 r. III AUa 1071/16, LEX nr 2423321, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 31.08.2016 r. III AUa 1723/15, L., wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 24.05.2016 r. III AUa 119/16, L., wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 29.10.2015 r. III AUa 822/15, L., wyrok Sądu Okręgowego w Kaliszu z 18.09.2013 r. V U 466/13, L., wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 12.02.2013 r. III AUa 1024/12, L.).

Przekładając powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy, jedynie wynagrodzenie ubezpieczonej ustalone w sposób niewątpliwy, wobec którego nie istnieje jakakolwiek niepewność czy nie zostało ono zawyżone, może być podstawą do ustalenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru emerytury wnioskodawczyni, a następnie kwoty świadczenia emerytalnego.

Odwołująca wniosła o uwzględnienie do obliczenia wysokości świadczenia, wynagrodzenia, jakie osiągała w okresie zatrudnienia w Zakładach (...) od dnia 1 września 1976 roku do 31 grudnia 1979 roku na podstawie załączonych do akt angaży, w których podano stawkę godzinową i wysokość premii, według których było ustalane jej wynagrodzenie.

Dlatego, w niniejszej sprawie Sąd przeprowadził postępowanie dowodowe obejmujące analizę angaży ze spornego okresu, zachowanych w oryginalnych aktach osobowych skarżącej, co pozwoliło w sposób pewny przeanalizować zasadność jej żądania.

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż możliwym jest przyjęcie w miejsce minimalnego wynagrodzenia przyjętego przez ZUS w okresie zatrudnienia w Zakładach (...), wynagrodzenia w oparciu o angaże ze stawką godzinową oraz premią w latach 1976 -1979. Nie ulega bowiem wątpliwości, że w ww. okresie ubezpieczona

świadczyła pracę w pełnym wymiarze czasu pracy i z pewnością otrzymywała wynagrodzenie w wysokości co najmniej określonej zgodnie ze stawką godzinową (z premią) w angażach wystawionych przez ten zakład.

Wskazać należy, że w przypadku braku innych dokumentów zwłaszcza płacowych wiarygodnym potwierdzeniem wysokości otrzymywanego wynagrodzenia mającym decydujące znaczenie są stawki godzinowe przyjęte w zachowanej dokumentacji osobowej pracownika. Ciężar dowodu niewątpliwie w tej sytuacji spoczywa na wnioskodawczyni zgodnie z treścią przepisu art. 6 k.c. Jednakże skarżąca w toku postępowania odwoławczego nie zaoferowała żadnych nowych dowodów, czy to w postaci dokumentów, czy zeznań świadków.

W tej sytuacji wysokość wynagrodzenia wnioskodawczyni musi być w sposób pewny ustalona. Warunek ten, w ocenie Sądu spełniły jedynie przedstawione angaże pochodzące z badanego okresu zatrudnienia za okres, gdyż na tej podstawie możliwym było odtworzenie wynagrodzenia ubezpieczonej w sposób pewny, wobec którego nie istnieje wątpliwość, iż zostało ono zawyżone.

W ocenie Sądu, w podstawie wyliczenia kapitału początkowego należało uwzględnić wynagrodzenia obliczone zgodnie z dostępnymi danymi z angaży z badanego okresu, przy uwzględnieniu wskazanych tam stawek godzinowych i premii. Sąd w tym zakresie miał na uwadze, że uregulowania przyjętej tam stawki wynagrodzenia czyniły możliwym ustalenie wysokości wynagrodzenia przy uwzględnieniu normatywnego czasu pracy i stawki godzinowej.

Należy zauważyć, że w objętych sporem okresie zatrudnienia, wnioskodawczyni była zatrudniona w pełnym wymiarze czasu pracy a normy czasu pracy określały przepisy prawa pracy. Zgodnie zaś z art. 129 § 1 kp w brzmieniu obowiązującym od 1.01.1975 r. czas pracy nie może przekraczać 8 godzin na dobę i 46 godzin na tydzień.

Reasumując – w świetle dostępnej dokumentacji osobowej skarżącej możliwym było jedynie odtworzenie jej zarobków w sposób pewny z uwzględnieniem stawek godzinowych i premii ustalonych zgodnie z angażami z badanego okresu zatrudnienia i z uwzględnieniem pełnego wymiaru czasu pracy.

Organ rentowy dokonał stosownego hipotetycznego wyliczenia wartości kapitału początkowego i wysokości emerytury. Wnioskodawczyni nie kwestionowała hipotetycznego wyliczenia ZUS pod względem rachunkowym, a Sąd nie znalazł żadnych powodów by czynić to z urzędu. Odwołująca nie miała w szczególności zastrzeżeń co do prawidłowości wyliczenia jej wynagrodzenia w badanym okresie według stawek godzinowych i premii, wynikających z załączonych angaży przy przyjęciu 8-godzinnego dnia pracy. Przy takich zasadach hipotetyczny wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wynosi 60,91 % z lat 1979–1988, który jest korzystniejszy od dotychczasowego w wysokości 60,80%, co uzasadnia zmianę skarżonej decyzji w takim zakresie.

Niezasadne jest natomiast żądanie odwołującej uwzględnienia przy obliczeniu emerytury okoliczności, że pracowała ona w gospodarstwie rolnym rodziców w okresie od dnia 18 listopada 1974 roku do 31 sierpnia 1976 roku.

Jak bowiem wynika wprost z cytowanego powyższej przepisu ust. 1 i 2 art. 174 ustawy emerytalnej, przy ustalaniu kapitału początkowego, nie uwzględnia się okresów rolniczych, jako tzw. okresów uzupełniających. Okresy pracy w gospodarstwie rolnym nie zostały bowiem wymienione ani w art. 6, ani też w art. 7 ustawy emerytalnej, do których to przepisów wprost odwołuje się art. 174 ust. 2 ustawy emerytalnej. Z powyższego wynika, że do wysokości kapitału początkowego w ogóle nie uwzględnia się okresów pracy w gospodarstwie rolnym, ponieważ ustawodawca nie przewidział w art. 174 ust. 2 ustawy emerytalnej takiej możliwości (zob. wyrok SN z 11 stycznia 2005r., I UK 135/04, OSNP 2005/14/217; a także Komentarz do art.174 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Bartosz Suchacki, ABC 2009). Dodać należy, że katalog z art. 174 ust. 2 ustawy emerytalnej ma charakter zamknięty w tym sensie, że okresy w nim nieprzewidziane nie mogą zostać uwzględnione (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 11.03.2005 r., III AUa 1380/04, OSA 2006/6/20; por. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 6.12.2016r. III AUa 274/16).

Nie istnieje w związku z tym podstawa prawna, która uzasadniałaby żądanie ubezpieczonej w zakresie uwzględnienia okresów pracy w gospodarstwie rolnym przy ustalaniu wysokości kapitału początkowego. W konsekwencji

ustawowego sposobu ustalania wysokości kapitału początkowego bez znaczenia pozostaje praca w gospodarstwie rolnym, co czyni zarzut skarżącej w analizowanym zakresie w całości chybionym.

Wnioskodawczyni nie przedstawiła także zaświadczenia Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o okresach opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników, co ewentualnie dało by podstawę do przyznania tzw. zwiększenia rolnego w oparciu o treść art. 26 a ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zgodnie bowiem z art. 26a ust. 1 ustawy, wysokość emerytury ustalonej zgodnie z art. 26 ulega zwiększeniu za okresy opłacania składek na Fundusz Emerytalny (...), Fundusz Ubezpieczenia Społecznego (...), Fundusz Ubezpieczenia Społecznego (...) i ubezpieczenie emerytalno-rentowe, o których mowa w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zwiększenie to ustala się według zasad wymiaru części składkowej emerytury rolniczej przewidzianych w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników na podstawie zaświadczenia Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o okresach opłacania składek. Zwiększenie, o którym mowa w ust. 1, nie przysługuje osobie mającej ustalone prawo do emerytury na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników. (ust.2) Zwiększenie, o którym mowa w ust. 1, przyznaje się ubezpieczonemu, który legitymuje się okresami, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 1, krótszymi niż 25 lat.(ust. 3).

Zwiększenie to – jak wyżej już wskazano - ustala się według zasad wymiaru części składkowej emerytury rolniczej przewidzianych w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników na podstawie zaświadczenia Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o okresach opłacania składek, którego wnioskodawczyni – jak wyżej wskazano nie przedstawiła.

Odnośnie zarzutów ubezpieczonej dotyczących okresowej emerytury kapitałowej, wskazać należy, że wnioskodawczyni nie odwołała się od decyzji z dnia 23 listopada 2018 roku o ustaleniu okresowej emerytury kapitałowej.

Na marginesie wskazać tylko należy, że zgodnie z treścią art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 2008 roku o emeryturach kapitałowych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 926 ze zm.) ze środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych przysługuje okresowa emerytura kapitałowa. Okresowa emerytura kapitałowa przysługuje członkowi otwartego funduszu emerytalnego do ukończenia 65 roku życia. Okresowa emerytura kapitałowa jest finansowana z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Stosownie do treści art. 8 ww. ustawy o emeryturach kapitałowych członek otwartego funduszu emerytalnego nabywa prawo do okresowej emerytury kapitałowej, jeżeli ukończył 60 lat oraz kwota środków zewidencjonowanych na subkoncie, ustalona na ostatni dzień miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego zostanie przyznana emerytura, jest równa lub wyższa od dwudziestokrotności kwoty dodatku pielęgnacyjnego.

Prawo do emerytury kapitałowej i jej wysokość ustala Zakład Ubezpieczeń Społecznych, w drodze decyzji, na podstawie wniosku o ustalenie prawa do emerytury złożonego przez członka otwartego funduszu emerytalnego. Złożenie wniosku, o którym mowa w ust. 1, oznacza jednocześnie złożenie wniosku o ustalenie prawa do emerytury, o której mowa w art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, i emeryturę kapitałową (art.12).

Wnioskodawczyni ustalono wysokość okresowej emerytury kapitałowej w oparciu o treść ustawy z dnia 21 listopada 2008 roku o emeryturach kapitałowych. Wnioskodawczyni nie odwołała się od decyzji. Należy także zauważyć, że wbrew jej twierdzeniom nie złożyła we wniosku o emeryturę oświadczenia o przekazaniu środków zgromadzonych w OFE na dochody budżetu państwa i tym samym jej członkostwo w otwartym funduszu emerytalnym nie ustało (art. 81 ust. 10 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 roku o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych - t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1906).

Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w pkt. 1 sentencji, a w pozostałym zakresie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie jako niezasadne, o czym orzekł jak w punkcie 2 wyroku.

z/ odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełn. ZUS wypożyczając akta ZUS